

590.
Vládní návrhu
Finanční zákon
republiky Československé
ze dne 1926,
kterým se stanoví státní rozpočet pro rok 1927.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Návrh:

Oddíl II. § 4. Československá pošta (včetně poštovní úřady šekové).
(Patří do působnosti ministerstva pošt a telegrafů.)

Náklady	Provoz pošty, telegrafu, telefonu, a poštovní provoz automobilní	Poštovní úřady šekové	Čsl. pošta (včetně poštovní úřady šekové) úhrnem
	Kč		
A. Provozní rozpočet.			
Provozní náklady.			
a) Osobní výdaje:			
1. platy definitivních zaměstnanců	349,772.100	33,260.500	527,032.600
2: ostatní osobní výdaje	267,296.580	7,905.500	275,202.080
b) Věcné výdaje	268,874.020	60,020.000	328,894.020
Úhrn provozních nákladů	1.029,942.700	101,186.000	1.131,128.700
Provozní přebytek	169,690.300	20,114.000	189,804.300
Úhrn provozního rozpočtu			1.320,933.000
B. Investiční rozpočet.			
Investiční náklady:			
1. Nemovitosti	27,426.700	8,700.000	36,126.700
2. Vedení	114,605.000	-	114,605.000
3. Inventář	37,772.600	1,300.000	39,072.600
Úhrn investičních nákladů	179,804.300	10,000.000	189,804.300
Úhrn investičního rozpočtu			189,804.300
Celkový úhrn provozního a investičního rozpočtu			1.510,737.300
Přebytek, jež odvésti jest státní pokladně:	-	-	-
Příjmy	Provoz pošty, telegrafu, telefonu, a poštovní provoz automobilní	Poštovní úřady šekové	Čsl. pošta (včetně poštovní úřady šekové) úhrnem
	Kč		
A. Provozní rozpočet			

Provozní příjmy:			
a) Příjmy provozu pošty, telegrafu a telefonu	1.173,023.000		
b) Příjmy poštovního provozu automobilního	26,610.000		
c) Příjmy poštovních úřadů šekových		121,300.000	
Úhrn provozních příjmů	1.199,633.000	121,300.000	1.320,933.000
Provozní schodek	-	-	-
Úhrn provozního rozpočtu			1.320,933.000
B. Investiční rozpočet			
Úhrada:			
1. provozním přebytkem:			
a) pošty, telegrafu, telefonu a poštovního provozu automobilního	169,690.300		
b) poštovních úřadů šekových		20,114.000	189,804.300
2. příspěvkem státní pokladly	-	-	-
Úhrn investičních příjmů	169,690.300	20,114.000	189,804.300
Úhrn investičního rozpočtu			189,804.300
Celkový úhrn provozního a investičního rozpočtu:			1.510,737.300
Schodek, jež hladí státní pokladna	-	-	-

Oddíl IV. § 10. Vojenská továrna na letadla.
(Patří do působnosti ministerstva národní obrany.)

Náklady	Kč	
A. Provozní rozpočet.		
Provozní náklady.		
a) Osobní výdaje:		
1. platy definitivních zaměstnanců	68.760	
2. ostatní osobní výdaje	7,514.240	
b) Věcně výdaje	12,185.000	
Úhrn provozních nákladů		19,768.000
Provozní přebytek		572.000
Úhrn provozního rozpočtu		20,340.000
B. Investiční rozpočet.		
Investiční náklady	-	
Úhrn investičních nákladů		-
Úhrn investičního rozpočtu		-
Celkový úhrn provozního a investičního rozpočtu		20,340.000
Přebytek, jež odvésti jest státní pokladně		572.000
Příjmy	Kč	
A. Provozní rozpočet.		

Provozní příjmy.	20,340.000	
Úhrn provozních příjmů		20,340.000
Provozní schodek		-
Úhrn provozního rozpočtu		20,340.000
B. Investiční rozpočet.		
Úhrada:		
1. provozním přebytkem	-	
2. příspěvkem státní pokladny	-	
Úhrn investičních příjmů		-
Úhrn investičního rozpočtu:		-
Celkový úhrn provozního a investičního rozpočtu		20,340.000
Schodek, jež hradí státní pokladna		-

Z důvodové zprávy:

Kapitola 16. Ministerstvo pošt a telegrafů.

Ministerstvo pošt a telegrafů obstarává jednak agendu výsostní, jednak vykonává správu československé pošty, o níž bude ve skupině státních podniků podrobně pojednáno.

Výdaje se prelinují v rozpočtovém návrhu pro rok 1927	15,2 mil.
částkou	Kč,
tedy proti výdajům schváleného rozpočtu pro 1926	13,2 mil. Kč
částkou vyšší o	2,0 mil. Kč.

Toto zvýšení potřeby má důvod zejména v prelinování o 1,6 mil. Kč většího výdaje v důsledku úpravy požitkového systému.

Příjmy se prelinují pro rok 1927 stejně jako výdaje částkou	5,2 mil. Kč
a doznávají tudíž proti příjmům, jež byly pro rok 1926 včetně	68,0 mil.
přebytku čsl. pošty (158,7 mil. Kč) prelinovány úhrnou	Kč,
částkou	
snížení o	52,8 mil. Kč

Toto snížení celkových příjmů jest důsledkem nového seskupení státního rozpočtu pro rok 1927, podle kterého přebytek čsl. pošty za rok 1927 v částce 189,8 mil. Kč není zařazen do příjmů rozpočtu ministerstva pošt a telegrafů, nýbrž jest určen k úhradě investiční potřeby čsl. pošty.

Na příjmech administrativních prelinuje se proti roku 1926 více o 5,9 mil. Kč, ježto celou potřebu ústřední správy (ministerstva), pokud není kryta vlastními příjmy, hradí čsl. pošta.

III. Telefonní provoz.

Také síť telefonní, kterou čsl. správa převzala od Rakousko-Uherska, nevyhovovala nikterak potřebám nového státu. Telefonní síť v Čechách, na Moravě a ve Slezsku byla rakouskou správou zřizována bez soustavného plánu, bylo přihlíženo hlavně k potřebám průmyslových území severních Čech, severní Moravy a Slezska, Praha a Brno byly vybavovány meziměstskými vedeními jako malá provinciální města. Hlavní trati směřovaly k Vídni. Nedokonalá byla též telefonní síť na Slovensku, kde byl zřejmý pouze zájem o nejnutnější spojení čelnějších měst s Budapeští. Hlavním úkolem státní telegrafní správy po převratu bylo tudíž rozšířit co nejrychleji **síť meziměstských vedení** tak, aby tato vedení vyhovovala požadavku přirozeného spádu telefonního provozu v Čsl. republice, tedy ve směru od západu na východ, dále aby dostalo se spojení všem důležitým střediskům obchodním, průmyslovým a politickým, a konečně aby se telefonem vybavily také kraje v tom směru dosud úplně zanedbaly. Výsledky práce čsl. telefonní správy jsou patrné z těchto dat: přírůstek drátů meziměstských telefonních vedení činil od 28. října 118 do konce prosince 1918 km 6, v r. 1919 km 470, v r. 1920 km 1374, v r. 1920 km 8093, v r. 1922 km 6468, v r. 1923 km 8416, v r. 1924 km 749 a v r. 1925 km 7312, tudíž za 7 let úhrnem 39.662 km, oproti 64.250 km drátu meziměstských telefonních vedení, vystavěných rakouskou a uherskou telegrafní správou na území Čech, Moravy, Slezska a Slovenska v letech 1890-1918.

Také **meziměstské telefonní ústředny** bylo nutno přizpůsobiti novým potřebám meziměstského telefonního provozu. Zejména v Praze změnil se utvořením nového státu podstatně meziměstský a mezinárodní styk přírůstkem jak vedení mezinárodních, tak i domácích vedení hlavních a vedlejších. Z tohoto důvodu byla meziměstská telefonní ústředna v Praze v r. 1921 rozšířena o 12 pracovišť, čímž vzrostla její kapacita na maximum, t. j. 80 meziměstských vedení s vyloučením možnosti dalšího rozšíření. Bylo tudíž vzhledem na důležitost její v mezinárodním telefonním provozu a na telefonní provoz nově budovaných meziměstských kabelových tratí nutno upravit vnitřní její zařízení pro nové úkoly, t. j. pro zapojení zesilovačů, měření meziměstských dálkových kabelů střídavým proudem, pro zařízení vzduchové potrubní pošty mezi jednotlivými stoly, vybavení ohlašovacích stolů automatickým rozřídováním došlých přihlášek atd. Pro naprostý nedostatek místností v hlavní poštovní budově v Praze byla pro tuto meziměstskou ústřednu vystavěna nová budova na Žižkově, všem požadavkům takovéto moderní ústředny vyhovující. Objednávka zařízení nové meziměstské ústředny stala se u světové firmy "Bell telephone manufacturing Co." v Antverpách za spoluúčasti domácí firmy Telegrafia v Praze. Koncem r. 1926, případně počátkem r. 1927, bude tato moderní ústředna odevzdána provozu. Kapacita její bude 380 meziměstských telefonních vedení.

V letech 1919-1925 bylo postupně dle důležitosti a výše rentability té které ústředny a podle stavu finančních prostředků postupně provedeno rozšíření případně znovuzřízení **meziměstských ústředen** v Brně, Karlových Varech, Vrchlabí, Čes. Budějovicích, Olomouci, Rakovníku, Lounech, Duchcově, Falknově, Chebu, Teplicích, Šanově, Bratislavě, Táboře, Košicích, Popradu, Nových Zámčích, Zvoleni, Komárně, Frývaldově, Bohumíně, Přerově, Prostějově, Děčíně n. L., Jindř. Hradci, Mariánských Lázních, Chomutově, Litoměřicích, Tanvald-Šumburku, Písku, Kadani, Turnově, Varnsdorfu, Pardubicích, Berouně a Benešově.

Nejvýš racionelního využitkování meziměstské sítě telefonní dociluje se neustálým zřizováním t. zv. **vedení sdružených** (fantomních), která umožňují současné konání 3 hovorů na 2 paralelních vedeních meziměstských. Počet sdružených vedení stoupl ze tří, jichž se užívalo za správy rakouské na našem území, na cca 200.

Jedním z četných důkazů, že čsl. telegrafní správa věnuje největší pozornost všem moderním vymoženostem telefonní techniky, jest také zřízení **vysokofrekvenční telefonie pro dva současné hovory** podél telefonní linie Praha-Bratislava. Mimo to byly k docílení většího rozsahu meziměstských vedení a pro umožnění nových dálkových relací zřízeny **zesilovací stanice** v Praze, v Brně a v Mor. Ostravě.

Vytrvalá péče byla věnována též rozšíření **meziměstské sítě směrem do ciziny**. Zavedeny telefonní relace se zeměmi, s nimiž jsme neměli před převratem vůbec telefonního styku, t. j. se Švýcarskem, Francií,

Holandskem, Dánskem, Švédskem, Polskem (Varšavou) a Jugoslavií. Také telefonní styk s Německem, Polskem a Maďarskem byl značně zlepšen zřízením potřebných spojovacích vedení telefonních do těchto zemí. V době přítomné jedná se s francouzskou telegrafní správou o zlepšení telefonního styku mezi Francií a Československem zřízením samostatného telefonního vedení Praha-Paříž, které bude nepochybně dáno do provozu již na podzim r. 1926. Pro nové mezinárodní telefonní vedení Praha-Terst bylo již připraveno na naší a rakouské půdě potřebné vedení. Linka Praha-Terst bude odevzdána svému účelu, jakmile bude dohotovena potřebná část vedení na italské půdě. Dále sjednáno zřízení nového mezinárodního vedení Bratislava-Vídeň-Zagreb, jež má býti hotovo ještě před koncem r. 1926.

Čsl. telegrafní správa, snažíc se všemožně vyhověti odůvodněným potřebám obchodu a průmyslu, neusiluje toliko přiměřeně doplniti tuzemskou předválečnou meziměstskou telefonní sítí, nýbrž usilovně připravuje také včlenění čsl. sítě telefonní do **sítě dálkové telefonie evropské**, jak toho přímo vyžaduje geografická poloha našeho státu.

Nejenom Spojené státy Severoamerické, ale i západní státy evropské s nesmírně rozvinutou telefonní technikou vystihly již dávno finanční i technické výhody telefonní sítě o velké výkonnosti a hlavně spolehlivosti a proto vybuďovaly své sítě, určené pro dopravu na veliké vzdálenosti, systémem nejracionálnější, totiž použitím kabelů zvláštní konstrukce t. zv. kabelů dálkových.

Výhody kabelových systémů vůbec a **dálkového kabelu** zvláště oproti systému vedení vzdušných, jehož používá se až dosud u nás a v době předválečné i v zemích západních, jsou asi tyto:

1. Naprostá bezpečnost provozu, neodvislá od poměrů povětrnostních (děšť, vánice, náledí a výboje atmosférické), dále dalekosáhlá neodvislost ad rušivých vlivů silnoproudých vedení a elektrisace drah, konečně i ochrana před svévolným poškozením vedení telefonních.
2. Vedení kabelové dává možnost umístění daleko většího počtu okruhů určité trati, nežli lze umístiti při systému vzdušném na sloupech. Tak na př. máme dnes ve směru východním z Prahy 39 proudových okruhů telefonních. Po položení kabelu bude k dispozici 180 hovorových okruhů. Pro tento počet vedení bylo by zapotřebí cca 9 dvojitých sloupů, která by nebylo možno ani umístiti na silnici v tomto jediném směru.
3. Kabelová vedení nevyžadují téměř žádných oprav a udržování jejich není nákladné. Podle zkušeností, získaných švýcarskou telegrafní správou, stojí udržování 1 km kabelové žíly 0,67 šv. fr., kdežto 1 km drátu vedení vzdušného stojí 10 švýc. franků. Amortisační kvota činí pak 3 %, při vedení nadzemním cca 7 %.
4. Jedině použitím vedení kabelových a využitkováním moderních lampových sesilovačů jest možno překlenouti v telefonním provozu vzdálenosti, o kterých se kdysi ani nesnilo, a kterých docíliti vedeními vzdušnými jest vyloučeno vůbec.
5. Současné využitkování 2 metalických okruhů k vytvoření sdruženého (fantomního) vedení jest u kabelů zaručeně 50 % ní, kdežto při vedeních vzdušných nelze s tímto procentem počítati se zřením k často se vyskytujícím poruchám, kterážto nevýhoda roste úměrně se vzdáleností, takže na vzdálenosti evropského rozsahu nelze je vůbec uvažovati.

Evropa, sestávající z mnoha států s malými teritorii, potřebuje mezinárodní evropské dohody v ohledu telefonním, aby mohla býti síť dálkových kabelů vybudována jednotně podle zásad, závazných pro všechny telegrafní správy. Jen za tohoto předpokladu bude umožněna telefonní korespondence na př. mezi Paříží a Moskvou, Štokholmem-Cařihradem, Prahou-Madridem a p. Otázky tyto lze řešiti v Evropě jen mezistátně.

Na popud telegrafní správy francouzské sešli se již v r. 1923 zástupci telegrafních správ evropských států a utvořili instituci "Comité Consultatif International des Communications Téléphoniques á Grande Distance", kterážto koná časté porady v Paříži, aby předpisovala normy k vybudování dálkové kabelisace v Evropě. Podle pokynů této instituce řídí se všechny zúčastněné telegrafní správy evropské. Podobné instituce bylo nutně zapotřebí, uváží-li se, jakých duchaplných zařízení technických i provozních jest třeba pro dálkovou

telefonii, má-li býti telefonní provoz jednotným a dokonalým. Také československá poštovní správa vysílá své zástupce na ony konference a řídí se při vybudování své kabelové sítě směrnicemi zde stanovenými.

Zvláště Anglie, Německo, Holandsko, Švýcarsko a Švédsko stojí v popředí se svými sítěmi dálkových kabelů. Také Francie a Itálie horečně se snaží výrobní a stavební činností nahraditi své dosavadní poněkud volnější tempo.

Z příložené mapy (tabulka 1) lze vyčísti nynější stav a rozsah **evropské dálkové kabelové sítě**, jakož i záměry evropských správ pro budoucnost. Vidíme, že dopravní cesty kolem Čsl. republiky již již se uzavírají. Jest nepochybně, že by průchodní relace sever-jih a západ-východ se uskutečnily po cestách sousedních států, kdyby Československo se nepřipojilo včas jako důležitý článek do evropské sítě. Aby se však transit zavedl okruhem mimo republiku, nemohla by poštovní správa zodpovídat.

Čsl. státní správa poštovní vypracovala již v r. 1923 generelní plán **čsl. sítě dálkových kabelů** (viz tabulku 2) a započala v r. 1925 s realizací tohoto projektu, takže v úseku Praha-Kolín jest dálkový telefonní kabel, vyrobený v československých výrobnách dle systému americké firmy Western, položen a bude v r. 1926 uveden do provozu. Druhá etapa, která se již provádí, jsou úseky: Kolín-Jihlava, a Praha-německé hranice (Drážďany). Připojení na stávající bohatě rozvětvenou německou kabelovou síť jest s říšskou poštovní správou v zásadě sjednáno.

Další stavební program pro nejbližších 5 let jest: Pro r. 1927 úseky Jihlava-Brno a Brno-Mikulov za účelem připojení čsl. kabelové sítě na síť rakouskou a ucelení průchodní relace Německo-Rakousko. V téže roce bude nutno položit kabel Bratislava-maďarské hranice, ježto maďarská telegrafní správa se zavázala vybudovati do této lhůty kabel Budapešť-Vídeň s odbočkou k Bratislavě, dále bude započato se stavbou dálkového kabelu v trati Brno-Trenčín-Bratislava, aby bylo co nejdříve připojeno Slovensko a ucelena transitní trať Praha-Budapešť.

V letech 1928-1931 jest zamýšleno vybudovati tyto úseky, Brno-Olomouc-Mor. Ostrava za účelem dosažení spojení Československa s Polskem a k docílení transitu Rakousko-Polsko a Maďarsko-Polsko, dále úsek Praha-Plzeň-německé hranice směrem na Norimberk za účelem získání dálkových relací s jižním Německem, Švýcarsko a Itálií, a úsek Trenčín-Žilina, načež následovati budou trati Praha-Čes. Budějovice-Linec, Praha-Turnov a Žilina-Košice.

Řádné vybudování dálkové sítě a uvolnění telefonního provozu na velké vzdálenosti přinese nezbytně i vzrůst telefonního ruchu domácího.

Čsl. telegrafní správa pečovala velmi intensivně také o zakládání nových a o rekonstrukci a rozšíření dosavadních **sítí místních**. Četné místní sítě byly podle naléhavé potřeby rozšířeny zejména v Brně, Bratislavě, Mor. Ostravě, Plzni, Liberci, Čes. Budějovicích, Olomouci, Teplicích-Šanově, Karlových Varech, Chebu, Užhorodě, Košicích, Mukačevu a j. Nově zřízené místní sítě nelze pro omezenost místa uváděti jmény. Taký pokrok v tomto směru učinila naše republika, osvětlí nejlépe několik statistických dat. Podle telefonní statistiky rakouské z r. 1914 bylo v **Čechách**: 289 místních sítí, 38.257 telefonních stanic a 354 veřejných hovoren, na **Moravě**: 170 místních sítí, 11.646 telefonních stanic a 227 veřejných hovoren, ve **Slezsku**: 56 místních sítí, 4.346 telefonních stanic a 98 veřejných hovoren. Naproti tomu jest podle statistiky za r. 1925 v Čechách: 73 místních sítí, 814 ústředen (hlavních i vedlejších), 72.310 telefonních stanic, 1.001 veřejných hovoren, na **Moravě**: (obvod ředitelství v Brně) 279 místních sítí, 350 ústředen, 18.664 telefonních stanic a 438 veřejných hovoren, ve **Slezsku**: (obvod ředitelství v Opavě) 94 místních sítí, 10 ústředen, 8.129 telefonních stanic a 199 veřejných hovoren. Maďarské statistiky telefonní z r. 1914, pokud se týče Slovenska a Podkarpatské Rusi, bohužel nemáme. Podle stavu v r. 1925 připadá na **Slovensko a Podkarpatskou Rus** 40 místních sítí, 406 telefonních ústředen, 12.417 telefonních stanic a 401 veřejných hovoren. Na celém území Čsl. republiky bylo v r. 1925: 1.247 místních telefonních sítí, 1.720 ústředen, 111.520 telefonních stanic a 2.039 veřejných hovoren. Připočtu 14,179.732 obyvatel připadá na 1.000 obyvatel 7,7 účastnických stanic.

Jedno z největších starostí čsl. poštovní správy byla ovšem hned po převratu úprava **telefonní sítě pražské**, přiměřená politickému a hospodářskému významu hlavního města. Rakouská správa zřídila sice pro Prahu krátce před válkou novou manuální ústřednu pro místní hovory, leč pouze s kapacitou na 9.840 přístrojů; ústředna, dohotovená koncem r. 1914, nedostačovala hned po svém zřízení. Nedostatku tomu podařilo se částečně odpomoci rozšířením ústředny a nová pracoviště a samočinným rozřídováním volajících stanic na nezaměstnaná pracoviště, kteréhožto systému používá se hojnou měrou ve státech nordických. Tím byla zvýšena kapacita staré ústředny na 13.500 účastníků. Veškeré tyto práce byly však jen nouzovým opatřením a nemohly ani zdaleka uspokojiti den ze dne rostoucí poptávku po telefonních stanicích. Bylo tudíž nutno pomýšleti na zařízení nové telefonní ústředny, jež by vyhovovala všem potřebám hlavního města, nejnovějším požadavkům moderní slaboproudé techniky a byla schopna zvyšování kapacity tak, jak toho telefonní poměry Velké Prahy v době přítomné i budoucí budou vyžadovati. Po bedlivém studia různých telefonních zařízení v cizině rozhodla se čsl. telefonní správa - po zralé úvaze všech okolností do řešení této otázky spadajících - pro **zautomatizování** pražské telefonní ústředny se současným provedením decentralisace.

System automatický skýtá dle nabytých zkušeností největší záruku bezvadného provozu telefonního a vzhledem k místním poměrům jeví se nejvýhodnějším. Zaručuje se totiž možnost naprosto nutné decentralisace telefonního provozu, která již z ohledu rychlého rozšiřování Velké Prahy nedala se odkládati. Při obchodním a průmyslovém rozmachu Prahy bylo nutno počítati s možností, zříditi pro Prahu v době dohledně aspoň 50.000 hlavních stanic účastnických. Pro tak značný počet telefonů nelze ovšem budovati ústřednu jednu a tím méně ústřednu manuální, která při zapojení více než 10.000 účastníků v jedné ústředně podmiňuje nákladná technická zařízení a klade na obsluhující personál požadavky nad jeho síly. Zkušenosti z bývalé manuální ústředny pražské, zřízené provisorně na 13.500 účastníků, potvrzují plně uvedené vývody, neboť bylo často holou nemožností zapojené účastníky úplně uspokojiti, a pro obsluhující personál byl nadmíru obtížný provoz příčinou rozrušujícího, abnormálního nervového napětí. Bylo by tedy bývalo nutno, uvažovati pro Prahu o zřízení několika ústředn manuálních, s počtem asi 10.000 účastníků pro každou, a spojití tyto navzájem celou sítí vedení spojovacích, na kterých by se vzájemný styk jednotlivých ústředn vyvíjel. S rostoucím počtem ústředn vzájemně korespondujících vzrůstal by však i počet potřebných sil manipulačních takřka v poměru kvadratickém. Nehledě ku vznikajícím z toho komplikacím v provozu a s tím souvisejícím obtížím při telefonování stoupl by náklad nejen na ohromný počet vedení zprostředkovacích, nýbrž i na potřebný personál manipulační měrou závratnou. Při systému automatickém tato potřeba personálu úplně odpadá, možnost spojovací jest jednoduchá, neboť účastník sám disponuje svými možnostmi spojovacími. Ježto pak i decentralisace ústředn automatických v technickém ohledu a proti decentralisaci při systému manuálním jest daleko jednodušší bylo zajisté rozhodnutí telefonní správy přejíti k systému automatickému jedině správným východiskem a skýtá záruku dokonalého úspěchu.

Jelikož jednotlivé systémy automatických ústředn mají firmy chráněny patenty a žádná z našich domácích firem v té době nebyla ani na výrobu automatických ústředn zařízena, ani na stupni běžné světové fabrikace, rozhodla se čsl. poštovní správa zavésti v Praze moderní systém automatický soustavy Siemens & Halske a objednávku zařízení pražských automatických ústředn udělila firmě "Siemens & Halske" ve Vídni. Aby domácí průmysl - zde přišla hlavně v úvahu firma Telegrafia - byl při této dodávce zaměstnán a poskytla se mu příležitost zapracovati se a participovati na výdělku, byla firmě Siemens & Halske zadána tato objednávka s podmínkou, že přibere ke spolupráci domácí firmu "Telegrafia" v Praze. Tak při dodávkách staničních přístrojů vzoru aut. participuje Telegrafia 95 % , při zařízení ústředny 15 - 30 % na dodávce.

Vzhledem na výši telefonních nákladů v úvahu přicházejícího automatického zařízení a na postupně prováděnou kabelisaci pražské telefonní sítě byla výstavba automatických ústředn v Praze, na Smíchově a Vinohradech, která se buduje pro kapacitu 32.000 účastnických přípojek, rozvržena na několik stavebních období po dobu od r. 1921 do r. 1928.

Jak se telefonní poměry v Praze lepší a jak se řadí Praha po stránce telefonního styku mezi jinými světovými městy, vysvítá z připojených srovnávacích tabulek 3 a 4.

Samozřejmě bylo také nutno přikročit k rozšíření telefonních ústředěn v Brně a Bratislavě a k rozšíření nebo znovuzřízení ústředěn v jiných čelných městech. Stalo se tak postupně podle toho, jak to telefonní poměry a důležitost obchodních a průmyslových středisk vyžadovaly a pokud to podmínky rentability a finanční prostředky státní správy dovolovaly. Tak byly v letech 1919-1926:

a) rozšířeny (t. j. kapacita stávajícího zařízení ústředny byla zvětšena tak, aby bylo lze přihláškám všech žadatelů o telefon ihned vyhověti) **místní telefonní ústředny** v Brně, Bratislavě, Mor. Ostravě, Plzni, Liberci, Olomouci, Teplicích-Šanově, Karlových Varech, Užhorodě, Chebu, Ústí n. L., Litoměřicích a Pardubicích;

b) znovuzřízeny (t. j. nedostačující zařízení ústředny nahrazeno ústřednou novou buď větší anebo jiného systému) místní telefonní ústředny v Čes. Budějovicích, Přerově, Prostějově, Děčíně n. L., Plzni a Mor. Ostravě.

Ve velkých místních telefonních sítích, v první řadě ovšem v Praze, se dosavadní systém částečného rozvedení účastnických vedení vzdušnými vedeními nahrazuje postupně systémem **úplného podzemního rozvedení účastnických vedení**. V menších sítích se pak obdobně používá t. zv. vzdušných kabelů.

Aby účastníkům místních telefonních sítí bylo možno ta **poplatky telefonní vyměření spravedlivě** podle toho v jaké míře telefonu používají, t. j. za uskutečněné telefonní hovory jejich, bylo do programu na příští rok vzato počítání účastnických hovorů speciálními samočinnými **elektrickými počítadly**, a to ve všech ústřednách automatických, ve všech ústřednách systému ústřední baterie a v těch ústřednách systému místní baterie, v nichž se dnes hovory počítají toliko manipulačními silami, a jichž telefonní účastníci jsou dnes zařazeni co různých poplatkových tříd podle síťových skupin a počtu hovorů.

IV. Pozemní stavby.

Desolátní ubikační poměry mnohých poštovních úřadů, datující ještě z dob rakousko-uherských, jakož i postupující vzrůst provazu donutily poštovní správu k četným pozemně-stavebním akcím.

Nečítajíc akce, jež spadaly podle kompetenčních předpisů platných do 1. ledna 1926 do působnosti ministerstva veřejných prací provedeno bylo v oboru poštovní správy od převratu do nynější doby **více než 100 samostatných pozemně-stavebních akcí**.

Z nich uvéstí nutno zejména:

Adaptace, pokud se týče přestavby a přístavby pro poštovní účely zakoupených budov klášterů Sv. Gabriela a Sacré-Coeur na Smíchově, jakož i bývalé továrny Fanta a Jiresch v Michli pro úřadovny a skladiště poštovní hospodářské ústředny a telegrafní a telefonní hospodářské ústředny adaptace vyšehradské Citadely pro potřeby autoprovozu, stavba jednoposchodových budov pro úřadovny ředitelství pošt a telegrafů v Praze na pozemcích sacré-coeurských, provisorní budovy radiostanice ve Kbelích, adaptace a nástavby na křídlech budov hlavního poštovního úřadu v Praze, na Smíchově a na Vinohradech, nástavba a přestavba budovy poštovních úřadů na Masarykově a Denisově nádraží, větší adaptace pro dva poštovní úřady v Bubenči, stavba rozsáhlých garáží a skladišť pro autoprovaz ve Vršovicích, stavba budovy meziměstské telefonní ústředny a hlavního poštovního úřadu na Žižkově, novostavba poštovního nádražního úřadu v Č. Třebové, rozsáhlé adaptační práce na budově hlavního poštovního úřadu v Plzni, novostavba budov vysílacích radiostanic v Poděbradech, Komárově u Brna a v Hanisce u Košic, telegrafní a telefonní ústředny a poštovního úřadu v Přerově, nádražního poštovního úřadu v Mor. Budějovicích, novostavba budovy pro proclívání poštovních zásilek v Bratislavě, novostavba nádražního poštovního úřadu v Popradě, ve Zvoleni, Slov. Novém Městě, Rakovníku a Břeclavi, novostavba budov pro hospodářské oddělení poštovní automobilní dopravy a budov dílenských ve Vršovicích a mnoho jiných četných adaptací, přestaveb a přístaveb poštovních budov.

Projektovány jsou budovy pro definitivní umístění hospodářských ústředí ve Vysočanech, dále poštovní budovy ve Skalčicích-Boskovicích, Strakončicích, Hradci Králové, Opavě, na Kladně, v Sušici, Lounech, Berouně, Vršovicích, Rychnově n. Kn., Hranicích, a definitivní budovy radiostanice v Satalicích a j.

Mimo vylíčenou činnost pozemně-stavební usiluje poštovní správa o zlepšení ubytovacích poměrů u poštovních úřadů sjednáváním erárních nájmu vhodných úředních místností a uvolňováním státních budov poštovních od soukromých nájemníka. Přesto, že vyskytují se v tomto směru potíže, tkvící v trvalé bytové krizi a v omezovacím ustanovení zákona o ochraně nájemníků, jsou přece výsledky tohoto úsilí pozoruhodné. Dlužno na př. konstatovati, že počet erárních nájmu úředních místností poštovních se od převratu více než zdvojnásobil, čímž se dostalo celé řadě úřadů řádného a trvalého umístění.

V. Poštovní úřady šekové.

Činnost poštovních úřadů šekových jest upravena zákonem ze dne 11. března 1919, č. 140 Sb. z. a n., prováděcím nařízením k němu ze dne 21. června 1929, č. 514 Sb. z. a n. a vládním nařízením ze dne 16. dubna 1926 o zřízení pobočného poštovního úřadu šekového v Brně, č. 52 Sb. z. a n. Podstata jejich činnosti jest vyjma řízení úsporného stejná jako u poštovní spořitelny vídeňské a možno ji rozvrhnouti na dva základní obory.

Poštovní úřad šekový obstarává každému, kdo se stane účastníkem jeho šekového řízení, platy v jakékoliv výši nejen v celém území státním, ale také i v některých státech cizích. Ačkoliv peníze svěřené šekovému úřadu jeho účastníky vykazují velmi rychlý obrat, přece zůstává jistá část peněz ležeti na účtech, a jejich výše, která jest odvislá od potřeby peněz, výše a rychlosti oběhiva a souvisí úzce s intenzitou hospodářské činnosti, vyazuje přece jen v jednotlivých obdobích určitou pravidelnost.

Tyto skutečnosti jsou základem pro další obor činnosti šekového úřadu, která spočívá v tom, že poštovní šekový úřad jest podle zákona povinen postarati se o umístění části svých pohotových prostředků, pokud jich nemá zapotřebí k dispozicím vlastníků účtů. Tato činnost také umožňuje, aby z jejího výnosu uhradil velkou část režie, jež by z nízkých poplatků, placených účastníky šekového řízení za jeho používání, nemohla býti kryta. Podle § 4. svrchu citovaného zákona umísťuje šekový úřad své přebytečné hotovosti v cenných papírech, ve vkladech na běžný účet u bank, v půjčkách na cenné papír, eskontem kuponů cenných papírů a směnek splatných v tuzemsku a peněžními ústavu již eskontovaných.

Těmito dvěma základními obory činnosti jest tedy charakterisován vývoj šekového úřadu, který byl ovšem v počátcích ztížen značnou měrou tím, že nehotová ještě zařízení musila již plniti úkoly, jež od nich v tehdejších dobách musely býti bezodkladně požadovány. Postačí zmíniti s zde, pouze o spolupůsobení šekového úřadu při emisních akcích státních, o převodu deposit z vídeňské a budapešťské poštovní spořitelny atd.

Ačkoliv tyto úkoly byly zdolány jen s vynaložením největšího úsilí personálu, přispěly zase na druhé straně značnou měrou jednak k urychlení vývojového procesu, jednak k vybudování dalších nových odvětví působnosti šekového úřadu.

Dnes jest již poštovní šekový úřad státním ústavem velkého rozsahu, který vyplývá právě z jeho mnohotvárné činnosti. O výsledcích dosavadní činnosti šekového řízení podávají nám nejlepší svědectví statistická data o počtu účastníků jeho v jednotlivých letech, výši jejich pohledávky, data o počtu provedených účtů, o výši vkladů a výplat i celkového obratu se zvláštním zřetelem na obrat provedený bez hotových. **Počet vlastníků šekových účtů** činil koncem roku 1919 - 42.995, 1920 - 54.849, 1921 - 63.739, 1922 - 67.114, 1923 - 73.295, 1924 - 81.507 a 1925 - 87.482. Jejich **celková pohledávka** činila koncem roku 1919 - 1.402,069.015,12 Kč, 1920 2.213,393.189,77 Kč, 1921 - 2.399,461.563,42 Kč, 1922 - 2.344,129.830,61 Kč, 1923 2.354,830.345,12 Kč, 1924 - 1.953,821.191,78 Kč a 1925 - 2.057,164.590,58 Kč.

Provedených účtů (t. j. **vkladů a výplat**) připadá v r. 1919 - 19,948.496, 1920 - 34,835.516, na rok 1921 - 49,917.198, 1922 - 53,444.926, 1923 - 61,515.865, 1924 - 71,948.933 a 1925 - 80,243.330.

V roce 1918-1919 činily vklady celkem 21.934,502.663,25 Kč, v roce 1920 56.285,764.106,37 Kč, v r. 1921 - 81.366,135.478,77 Kč, v r. 1922 - 76.844,323.242,42 Kč, v r. 1923 - 72.596,664.520,96 Kč, v r. 1924 - 82.444,311.028,29 Kč a v r. 1925 - 85.511,376.989,58 Kč. - Výplaty v těžce době činily 20.532,433.648,13 Kč - 55.474,439.931,72 Kč - 81.180,067.105,12 Kč - 76.899,654.975,23 Kč - 72.585,334.006,45 Kč - 82.845,320.181,63 Kč - 85.408,033.590,78 Kč.

Bez hotových bylo z vkladů učiněno v roce 1919 - 50 %, 1920 - 53 %, 1921 57,2 %, 1922 - 55,7 %, 1923 - 56,48 %, 1924 - 56 %, 1925 - 54,74 %. Z výplat bylo provedeno bez hotových v roce 1919 - 75,5 %, v roce 1920 - 80,6 %, v roce 1921 - 78 %, v roce 1922 - 74,6 %, v roce 1923 - 75,6 %, v roce 1924 - 75,8 % a v roce 1925 - 75,3 %.

Na výplatu připadá tudíž daleko větší procento transakcí bez hotových než na vklady, což souvisí s tím, že značná část vkladů se provádí platenkami v hotovosti, jež skládají pro vlastníky účtů u poštovních úřadů osoby na šekovém řízení nezúčastněné, kdežto u výplat převládají transakce z účtu na účet. **Celkový obrat** dosáhl v roce 1919 výše 41.604,206.715,96 Kč, 1920 - 111.760,204.038,09 Kč, 1921 - 162.546,202.583,89 Kč, 1922 - 153.743,278.724,63 Kč, 1923 - 145.181,998.527,41 Kč, 1924 - 165.289,631.209,92 Kč a 1925 - 170.919,410.580,36 Kč, z kterýchžto částek bylo provedeno bez hotových v roce 1919 - 64 %, 1920 - 68,8 %, 1921 - 66,8 %, 1922 - 65,1 %, 1923 - 63,93 %, 1924 - 63,57 %, 1925 - 62,24 %. Přehled výše uvedených statistických dat za poslední 3 roky podává **grafické znázornění** v připojených tabulkách 5-9.

Z uvedených dat je patrné, že v prvním oboru činnosti šekového úřadu jeví se **stálý vzestup**, který dokazuje, že vědomí o prospěšnosti používání šekového řízení stále více proniká do všech vrstev obyvatelstva a umožňuje tak národohospodářské uplatnění šekového úřadu ve všech směrech. Zvláště ze statistických dat o obratu bez hotových lze seznati, jak důležité místo zaujímá šekový úřad vedle Národní banky v platební soustavě státu. Konečně dlužno se zde zmíniti také o zřízení pobočného poštovního úřadu šekového v **Brně**, který zahájil činnost dne 1. července 1926. Jeho zřízením byla provedena decentralisace dosavadního šekového řízení, která si ovšem vyžádala značných změn v dosavadním systému. Při provádění těchto změn bylo zároveň přihlíženo k ekonomisaci provozu šekového řízení, ježto zřízení pobočného úřadu činí zvýšené nároky na režii ústavu. Zavedené změny přinášejí však také vlastníkům účtů četné výhody, ježto umožňují přímý styk vlastníka účtu s jeho komitentem.

Také druhá stránka činnosti šekového úřadu se za uplynulou dobu velmi slibně rozvinula. Ač je tato činnost povahy více bankovní, přec jen musí býti jako ostatní jeho činnost ovládána zásadami veřejno-hospodářskými. Dlužno tu hlavně zdůrazniti obchod cennými papíry, který se soustřeďuje výhradně v papírech státních a veřejných, pokud požívají sirotčí jistoty.

Z tohoto oboru činnosti sluší vyzvednouti spolučinnost šekového úřadu při emisních akcích státních (premiová půjčka, IV. státní půjčka, investiční půjčka dopravní a losová půjčka), dále službu oddělení eskontního, depositního a cenných papírů.

Oddělení eskontní provádí eskont směnek a losů a obstarává službu lombardní. Oddělení depositní obstarává úschovu a správu deposit soukromých, poštovních a železničních kaucí, zařizuje soudní službu depositní a spravuje různá jiná deposita povahy veřejné. Oddělení cenných papírů obstarává veškeré transakce plynoucí ze služby depositní jak pro ústav, tak i pro jeho komitenty. Důsledkem toho jest šekový úřad i členem Pražské peněžní bursy. Vlastních cenných papírů měl šekový úřad koncem roku 1925 za nom. Kč 927,9 mil.

Kromě této činnosti, jež vyplývá z působnosti vymezené zákonem, obstarává šekový úřad ještě celou řadu jiných úkolů. Jest svým šekovým řízením spolu s Národní bankou pokladníkem státu. U poštovních úřadů vplacené daně a dávky soustřeďují se na šekových účtech a odtud odplývají opět k úhradě výdajů státních na základě dispoicí všech odvětví státní správy. Šekovým řízením platí také stát služební požitky svých zaměstnanců, pense v tuzemsku i v Rakousku a Německu a také invalidní renty, u nichž počet přesahuje již 380.000 percipientů.

V minulém roce provedl šekový úřad soupis pohledávek u maďarské poštovní spořitelny a připravuje nyní převod pohledávek od tohoto ústavu. šekový úřad zastává také funkci Náhradové banky pro pozemkovou

reformu podle nařízení vlády ze dne 7. prosince 1922, č. 360 Sb. z. a n., jejíž působnost jest ovšem od vlastní činnosti úřadu jako šekové instituce přímo odloučena.

Také hospodářské výsledky vylíčené činnosti jsou velmi uspokojivé. Již za první čtyři léta činnosti bylo možno z přebytku utvořit **reservní fondy** zákonem předepsané výši 5 % vkladů na konci roku, takže docílil výše 117,741.517,25 Kč. Po doplnění rezervního fondu se každoroční přebytek podle čl. 5 zákona č. 140/1919 odvádí poštovní správě. Tento přebytek byl až dosud pouze **hrubým přebytkem**, protože v provozovacích nákladech poštovního úřadu šekového nebyly účtovány ani náklady úkonů, vyplývajících z funkce poštovních úřadů jako sběren a plateben poštovního úřadu šekového, ani poštovní poplatky, promíjené jednak účastníkům šekového úřadu, jednak šekovému ústavu pro jeho korespondenci s komitenty. Rokem 1926 počínajíc bude však poštovní úřad šekový podle zásad obchodního hospodaření, uložených zákonem č. 404/1922, poštovní správě honorovati služby až dosud bezplatně prokazované paušální náhradou 50,000.000 Kč, takže tímto rokem počínajíc přebytek poštovním úřadem šekovým vykazovaný, nebude již přebytkem hrubým, nýbrž **čistým výnosem**.

Tím by byla stručně vylíčena činnost poštovního šekového úřadu za uplynulou dobu. Touto dosavadní činností není však ještě poslání poštovního šekového úřadu plně vyčerpáno. Jedním z hlavních úkolů nejbližší doby jest rozšíření působnosti šekového úřadu o **poštovní úsporné řízení**, které jest ve všech kulturních státech důležitou a nezbytnou složkou veřejno-hospodářských zařízení. Zbudováním poštovní spořitelny dostane se státu veřejného orgánu, který ve všech téměř státech evropských i mimoevropských co nejplacněji se osvědčil jako závažný činitel sloužící ve směru státu-občanském, sociálně-politickém i finančně-hospodářském nejen k prospěchu státního celku, ale i nejširším vrstvám lidovým. Jedním z dalších důležitých úkolů nejbližší doby jest také převod pohledávek čl. státních příslušníků u vídeňské poštovní spořitelny, jehož provedení jest již připravováno. Také rozšíření dosavadního vzájemného peněžního styku se šekovými úřady, resp. poštovními spořitelnami cizích států bude jedním z nejdůležitějších příštích úkolů šekového úřadu.

Ku konci dlužno ještě poznamenati, že další nezbytnou podmínkou vývoje ústavu jest jeho přemístění z dosavadních těsných, hygienicky velmi závadných a od středu města nevhodně vzdálených dosavadních místností na Smíchově do **nové budovy**, která bude postavena na místě bloku domů "U Primasů" na Václavském náměstí. Přípravné práce k této stavbě jsou již větším dílem skončeny a bude tudíž možno již v příštím roce započítati se stavbou, jejíž urychlené provedení bude také jedním z prostředků, který umožní šekovému úřadu, aby mohl na zdárně započaté linii úspěšně dále pokračovati a plniti všechny úkoly které má jako veřejnohospodářská instituce vůči státu a občanstvu.

VI. Personální a sociální politika v oboru správy pošt a telegrafů.

Po převratu došlo v oboru poštovní a telegrafní správy k pronikavým personálně-politickým úpravám a změnám služebních poměrů velké většiny poštovních a telegrafních zaměstnanců.

Tak na př. zákonem ze dne 10. dubna 1919, č. 203 Sb. z. a n., došlo ke **zpragmatizování** bývalých úředníků poštovního a telegrafního ústavu a zákonem ze dne 11. července 1919, č. 390 Sb. z. a n., k převzetí bývalých venkovských poštovních zřízenců a zřízenců podle zákona z 25. září 1908, č. 207 ř. z. Těmito úpravami zanikl co do podkladu služebního poměru rozdíl mezi t. zv. erárními a třídními poštovními úřady. Dalším důsledkem těchto zákonů bylo i zvýšení osobních nákladů u bývalých třídních poštovních úřadů, které stoupalo ještě následujícími úpravami služebních požitků státního zaměstnanectva pragmatikálního. Ježto tomuto zvýšení výdajů nemohlo odpovídati poměrné zvýšení příjmů z poštovního a telegrafního provozu, staly se velmi mnohé poštovní úřady pasivními. Této pasivitě snažila se poštovní správa odpomoci různými opatřeními, jež se však ukázala nedostačujícími. Pak v důsledku zákona č. 404/1922 Sb. z. a n. a prováděcího nařízení k němu č. 206/1924 musila poštovní správa jako správa podniku, spravovaného podle zásad obchodních, sledovati ve zvýšené míře úspornost ve svém hospodaření, bylo nutno vedle zrušování malých pasivních úřadů, jichž samostatné trvání nebylo odůvodněno ani s hlediska provozního, přikročiti k obsazování nejmenších úřadů levnějšími **silami smluvními** na místo dražších sil pragmatikálních.

Aby tedy byl jednak zjednáán nový právní a věcný podklad pro organizaci výkonných úřadů, jednak do organizačních předpisů pojat základ k uskutečňování úsporné tendence, přikročila poštovní správa v r. 1925 k **novému roztrídění poštovních úřadů**, jež by vyhovovalo změněným poměrům. Všechny samostatné poštovní úřady zařadily se do tří tříd. Pro zařadění do tříd jest nyní rozhodné jednak přednostenské místo, jež jest u úřadu systemisováno jako místo plně či neplně zaměstnané úřednické síly, jednak počet u úřadu systemisovaných plně zaměstnaných úřednických sil, nečítaje v to přednostenského místa.

Úsporné tendenci byl v r. 1925 úpravě dán výraz **posunutím meze** mezi oněmi poštovními úřady, jež jsou spravovány pragmatikálními úředníky, a úřady, jež spravují levnější smluvní úřednické síly (smluvní expedienti), v tom směru, že dosavadní počet pracovních jednotek, stanovený pro úřady se smluvními přednosty, byl zvýšen z ročních 10.000 na 15.000. Následkem toho bylo při provádění roztrídění poštovních úřadů přeřaděno celkem 367 poštovních úřadů z II. do III. třídy.

Stav zaměstnanců poštovní a telegrafní správy činil k 1. lednu 1925 41.974 zaměstnanců, z toho 36.961 zaměstnanců pragmatikálních a 5013 zaměstnanců smluvních. V důsledku **restrikce** počtu zaměstnanců, nařízené zákonem z 22. prosince 1924, č. 286 Sb. z. a n., bylo poštovní správě uloženo, aby snížila počet svých zaměstnanců o 5068 sil. V průběhu restriční akce, provedené do konce prosince 1925, odešlo ze služby celkem 3818 zaměstnanců, a to 1637 dobrovolně podle §§ 9 až 11 zákona a 2181 zaměstnanců bylo dáno do výslužby nuceně podle § 13. Mimo to během r. 1925 ubylo 1641 zaměstnanců normálním způsobem.

Povznesení **sociální a zdravotní úrovně** poštovních zaměstnanců a jejich rodin, snaží se poštovní správa dosíci jednak opatřeními vlastními, jednak podporováním svépomocných podniků a akcí poštovně-zaměstnaneckých.

Reorganisační **Provisního fondu**, sloužícího starobnímu zaopatření poštovních zaměstnanců, kteří nemají pensijního zaopatření, byly zvýšeny provisi základny pro výměru provisi aktivních účastníků a provise provisionistů.

Dále již v r. 1920 byl vybudován **Fond sociální péče** poštovního a telegrafního ústavu, který před zavedením zákonného nemocenského pojištění poštovních zaměstnanců aspoň částečně převzal úkol tohoto pojištění v mezích svých finančních prostředků. Z činnosti Fondu sociální péče nutno poukázat zejména na získání vlastních léčebných domů v Karlových Varech a Píšťanech a na vybudování Masarykovy prázdninové osady pro děti poštovních zaměstnanců v Blansku.

Také **pěči bytové** věnovala poštovní správa obzvláštní pozornost. Vedle akcí, směřujících jen k podpoře svépomocných družstev poštovních zaměstnanců, podnikla poštovní správa také vlastní stavební akce, jichž důsledkem jest postavení 3 domů v Dejvicích, po 1 v Holešovicích a Vršovicích, 3 domů v Pardubicích, po 1 v Plzni, v Brně, v Užhorodě, v Bratislavě a v Košicích. I pro nejbližší budoucnost snaží se poštovní správa čelit bytové krizi, projektujíc stavby další.

Ostatní činnost směřovala k přípravě půdy pro velká opatření sociální, jichž uskutečnění byla umožněna zákony o nemocenském pojištění státních zaměstnanců a o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Dnes má již poštovní správa v nejhrušších rysech vybudovaný **Léčebný Fond** poštovních zaměstnanců, provádějící pojištění podle zákona a pojištění nemocenském, **Fond pro invalidní a starobní pojištění** poštovních zaměstnanců, poskytující důchody v případě invalidity a stáří, a konečně **Úrazový fond** pro úrazové zaopatření zaměstnanců. Dosavadní Fond sociální péče bude na příště vhodným doplňkem zákonného nemocenského pojištění.

Má tedy poštovní správa dnes zřízeny již veškeré instituce, které zajišťují poštovního zaměstnance v otázkách sociálních a zdravotních.

Pro budoucí dobu vytkla si poštovní správa za úkol zorganizovati a vybudovati všechny tyto instituce účelně a vhodně tak, aby přinášely co největší prospěch poštovnímu personálu a dopomáhaly tak poštovní správě, aby její personál sociálně a zdravotně co nejlépe zajištěný, mohl zdatně pracovati ve prospěch podniku.

VII. Finanční hospodářství čsl. pošty.

Podle **státních závěrečných účtů, předložených Nejvyšším účetním kontrolním úřadem** zákonodárným sborům, vykazovalo finanční hospodářství poštovní a telegrafní správy (kap. XVI. a XVI. A.) v **letech 1919-1924** tyto výsledky:

V roce	Příjmy	Výdaje	Přebytek +, Schodek
1919	202,685.150,51 Kč	188,800.715,58 Kč	+ 13,884.434,93 Kč
1920	532,013.517,76 Kč	445,924.165,46 Kč	+ 83,089.352,30 Kč
1921	831,618.775,54 Kč	1.022,336.394,02 Kč	- 190,717.618,48 Kč
1922	992,706.325,18 Kč	975,631.422,29 Kč	+ 17,074.902,89 Kč
1923	908,242.154,49 Kč	497,226.033,99 Kč	+ 411,016.120,50 Kč
1924	964,124.310,41 Kč	836,117.499,19 Kč	+ 128,006.811,22 Kč

Nelze však přehlédnouti, že v letech 1919, 1920 a 1923 byla značná část výdajů poštovní a telegrafní správy, zejména výdajů osobních, účtována na vrub **kap. XIV. "Ministerstvo financí" a kap. XXIV. "Opatření přechodné doby poválečné"**.

Přípočtou-li se tyto výdaje k výdajům, vykázaným v účetních závěrkách kap. XVI., podávají hospodářské výsledky poštovní a telegrafní správy tento obraz:

V roce	Příjmy	Výdaje	Přebytek +, Schodek
1919	202,685.150,51 Kč	340,151.591,39 Kč	- 137,466.440,88 Kč
1920	532,013.517,76 Kč	749,333.774,40 Kč	- 217,320.256,64 Kč
1921	831,618.775,54 Kč	1.022,336.394,02 Kč	- 190,717.618,48 Kč
1922	992,706.325,18 Kč	975,631.422,29 Kč	+ 17,074.902,89 Kč
1923	908,242.154,49 Kč	880,757.263,87 Kč	+ 27,484.890,62 Kč
1924	964,124.310,41 Kč	836,117.499,19 Kč	+ 128,006.811,22 Kč

Ačkoliv tedy závěrečné účty státních výdajů a příjmů za léta 1919 a 1920 vykazují ke kap. XVI. značné přebytky, bylo finanční hospodářství poštovní a telegrafní správy v prvých třech letech popřevratových ve skutečnosti pasivní v důsledku velkého poklesu hodnoty měny a mimořádného vzrůstu provozních nákladů věcných i osobních úpravami poplatků jakož i usilovnou snahou všemožně stlačit osobní i věcné výdaje docílila však poštovní a telegrafní správa **již v r. 1922 slušného přebytku, jenž v r. 1924 dostoupil značné částky 128,006.811,22 Kč.**

Výdaje poštovní a telegrafní správy let 1919-1924 dosáhly svého vrchole již v r. 1921, v letech 1922-1924 konstantně klesají.

Finanční výsledky prvých tří let popřevratových byly by ovšem mnohem příznivější, kdyby se do výdajů těchto let nepočítaly **odvody hrubých přebytků poštovního úřadu šekového do rezervního fondu** podle čl. 5. zákona, č. 140/1919, které jen za tři roky 1919 až 1921 činily 100,277.602,34 Kč.

Rovněž nelze přehlédnouti, že ve výdajích let 1919 a 1920 byly obsaženy také **výdaje investiční**, kdežto v letech 1921 až 1924 byly tyto výdaje v důsledku zavedení zvláštního rozpočtu státních investic účtovány odděleně od řádného hospodářství, takže nejsou zahrnuty ve shora uvedených výsledcích let 1921 až 1924.

Investiční výdaje poštovní a telegrafní správy činily:

v roce 1919 Kč 26,343.230,03,

"	1920	" 79,063.881,88,
"	1921	" 99,172.744,85,
"	1922	" 151,995.911,68,
"	1923	" 104,933.311,37,
"	1924	" 83,495.742,44.

Bylo tedy poštovní a telegrafní správou k účelům investičním do konce roku 192 vydáno úhrnem 545,004.822,25 Kč.

V letech 1921 až 1923 byly investiční výdaje hrazeny z výtěžků dlouhodobých úvěrních operací, a to jednak z výtěžku 6 % státní investiční půjčky dopravní podle zákona z 18. března 1921, č. 126 Sb. z. a n., na kterou bylo jen zájemníky telefonními upsáno 322,902.100 Kč, jednak z výtěžku 8 % anglické půjčky z r. 1922 podle finančního zákona ze dne 19. prosince 1921, č. 470 a zákona z 31. března 1922, č. 110 Sb. z. a n.

Ve výsledcích finančního hospodářství čsl. pošty **za rok 1925** projevily se již pronikavým způsobem **důsledky režimu nových zásad správy**, kterému čsl. pošta byla podrobena podle zákona č. 404/1922, resp. vládního nařízení č. 206/1924. V §u 2., odst. 2. právě citovaného vládního nařízení bylo čsl. poště uloženo, aby jako podnik, spravovaný podle zásad obchodního hospodaření, na příště hradila **veškeré výdaje**, spojené s provozem jejich služebních odvětví, počítaje v to i přiměřené zúročení vloženého kapitálu, z vlastních příjmů podnikových a převzala tudíž také všechny ostatní výdaje, které až dosud ještě byly hrazeny z úvěrů jiných kapitol státního rozpočtu, resp. pokud jde o výdaje investiční, z prostředků, opatřovaných ministerstvem financí dlouhodobými úvěrovými operacemi.

Z nových břemen čsl. poštou takto převzatých jest nejtěživějším povinnost, postarati se o úhradu mimořádně vysokého nákladu na **pensijní a zaopatřovací požitky** poštovních zaměstnanců a jich pozůstalých, které dříve byly hrazeny z prostředků všeobecného pensijního etátu, 1. lednem 1925 počínajíc však zatěžují rozpočet čsl. pošty. V r. 1925 činily tyto výdaje okrouhle 104,000.000 Kč a v r. 1927 dosáhnou - v důsledku restriktce poštovních zaměstnanců, provedené v r. 1925 podle zákona, č. 286/1924 - nepoměrně vysoké částky 147,101.000,- Kč, proti které stojí jen nepatrný nový příjem z pensijních příspěvků a premiových rezerv v částce 20,920.000 Kč a náhrada vyššího nákladu na staropensisty podle zákona, č. 287/1924, v částce 6,916.000 Kč

Další značné zatížení vzešlo pak čsl. poště zejména z nové prozatímní úpravy jejího **poměru k čsl. státním drahám**, provedené v duchu nových zásad správy, a převzetím úhrady potřeb, spojených se **správou státních budov poštovních**.

V důsledku zkomercialisování čsl. pošty vzrostly její výdaje - po odečtení příslušných nových příjmů - **o celkovou netto částku okrouhle 150,000.000 Kč.**

Podle závěrky účtů **za rok 1925**, prvé to závěrky sestavené podle zvyklostí obchodních, činily

provozní příjmy	Kč 1.280,000.639,38
a provozní výdaje	<u>Kč</u> <u>1.133,060.595,04,</u>
takže hospodářský rok 1925 končil provozním ziskem	Kč 146,940.044,34.

Investiční výdaje r. 1925 činily 116,913.402,63 Kč. K jich úhradě nebylo však použito provozního zisku čsl. pošty, protože tento zisk byl podle finančního zákona pro r. 1925 určen k úhradě výdajů jiných oborů státní správy. Podle článku XIII. finančního zákona byla vláda zmocněna opatřiti finanční úhradu pro investiční výdaje dlouhodobými úvěrními operacemi, pokud toho zmocnění nepoužila, byla investiční potřeba uhrazena zálohou z pokladních hotovostí.

Příjmy a výdaje, vykázané v účetní závěrce za rok 1925, nelze porovnávat s výsledky let předcházejících již z toho důvodu, že nový účetní systém, podle něhož byla účetní závěrka za rok 1925 sestavena, provádí kompensace zúčtováním účinnů na opačné straně pokladního účtu u příslušné rubriky, kdežto dříve byly prováděny negativní platbou (snížením účinnů) na původní rubrice. Ani bilanční výsledek, kterým končí hospodaření čsl. pošty za rok 1925, nelze dobře porovnat s výsledky roků předcházejících, protože přebytky let minulých byly pouhé rozdíly **všech** příjmů a výdajů, kdežto výsledek r. 1925 jest zisk skutečný, t. j. rozdíl příjmů a výdajů toliko na účtech těžebných, nikoliv majetkových.

Za rok 1926 očekává poštovní správa podle dosavadních hospodářských - výsledků **provozní zisk** ve výši zaokrouhlené 160,000.000 Kč, nepřihlížejíc ovšem k nepreliminovaným větším potřebám, vzešlým provedením jednak zákona z 15. října 1925, č. 221 Sb. z. a n., o nemocenském pojištění veřejných zaměstnanců, jednak platového zákona z 24. června 1926, č. 103 Sb. z. a n. Přebytku docilovaného v r. 1926 bude již v tomto roce použito k **úhradě investičních výdajů čsl. poštovní správy**, jelikož ve státním hospodářství nabyla vrchu zásada, že státní podniky nemají si již prostředky potřebné pro své investice opatřovati půjčkami, nýbrž uhraditi je z vlastních příjmů podnikavých.

Návrh rozpočtu čsl. pošty na rok 1927 byl již přizpůsoben novému účetnímu systému, základem reformy účetnictví čsl. pošty jest důsledné třídění účinnů na působivé a nepůsobivé, t. j. v terminologii dopiky na těžebné a majetkové.

Pro rok 1927 prelinuje poštovní správa svůj provozní zisk ve výši	Kč
	189,804.300,
který jest proti přebytku, prelinovanému na rok 1926 částkou	<u>Kč</u>
	<u>158,744.129,</u>
vyšší o Kč	31,060.171.

Dosáhnouti zisku ve vykázané výši jest nevyhnutelně zapotřebí, má-li v mezích pokladní hotovosti býti získána **plná úhrada na investiční výdaje, v r. 1927 nezbytně nutné.**

Důvodem vzestupu investičních nákladů až na částku okrouhle 190,000.000 Kč jest, že poštovní správa jest nucena - vedle prací, spojených s **pravidelným** rozšiřováním a zdokonalováním provozních zařízení - jednak pod vlivem mezinárodní soutěže realizovati velký **projekt výstavby čsl. sítě dálkových telefonních kabelů**, jednak vzhledem k prováděné automatisaci pražských telefonních ústředen rychle pokračovati v **rozšiřování a kabelisaci místní telefonní sítě ve Velké Praze**. Dokončení prací právě uvedených, jakož i pořízení, rozšíření a upravení místních telefonních sítí a ústředen mimo Prahu, zhuštění sítě meziměstských telefonních vedení, rozšíření pošty pneumatické a vozidel poštovního provozu automobilního, krátce řečeno, **vzdvížení provozních zařízení čsl. pošty na úroveň pokročilých států, bude ještě po dalších 5 let (1927-1931) vyžadovati mimořádně vyššího nákladu ročních cca 190,000.000 Kč**, tudíž za 5 let úhrnem 950,000.000 Kč, který podle toho, co shora uvedeno, bude nutno plně uhraditi z běžných příjmů podnikových. Vzestup investičních nákladů byl způsoben také tím, že poštovní správa v důsledku zkomercialisování poštovního ústavu byla nucena převzítí též náklad na **stavby místních budov poštovních**, které až do roku 1925 byly prováděny ministerstvem veřejných prací na vrub investičního rozpočtu právě uvedeného ústředního úřadu.

Podle hlavních položek 5letého investičního programu bude v letech 1927-1931 vyžadovati dokončení výstavby čsl. dálkové kabelové sítě částky	320,000.000 Kč,
rozšíření místních telefonních sítí mimo Prahu spolu s případnou kabelisací účastnických vedení částky	52,000.000 Kč,
rozšíření místní telefonní sítě v Praze spolu s částečným zakabelováním účastnických vedení a s uvedením kabelové sítě v souhlas s autamatisací ústředen	60,000.000 Kč,
stavby hlavních vedení, připojení větších sítí na provozní uzly dálkového kabelu a spojení větších ústředen mezi sebou	45,000.000 Kč,

a zřízení vedlejších telefonních vedení k odlehčení vedení dosavadních	
automatisace pražských ústředěn	78,000.600 Kč,
pořízení velkých telefonních ústředěn v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a na Slovensku	42,780.000 Kč,
pořízení inventárních předmětů vnitřního zařízení pro zřizování nových telefonních stanic	50,000.000 Kč,
pozemní stavby budov pro provoz poštovní a telegrafní	116,540.000 Kč,
pořízení motorových vozidel a stavby budov pro poštovní provoz automobilní	11,400.000 Kč.